

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Kunne vi ikke bare alle sammen bo i København?

Holm, Jacob Rubæk; Østergaard, Christian Richter

Published in:
Jyllands-Posten

Publication date:
2021

Document Version
Accepteret manuscript, peer-review version

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Holm, J. R., & Østergaard, C. R. (2021). Kunne vi ikke bare alle sammen bo i København? *Jyllands-Posten*.
<https://jyllands-posten.dk/debat/kronik/ECE13425243/kunne-vi-ikke-bare-alle-sammen-bo-i-koebenhavn/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kunne vi ikke bare alle sammen bo i København?

Vismændenes produktivetsrapport 2021 skal diskuteres på deres produktivetskonference d. 18. november. I rapporten argumenteres for, at produktiviteten er højere i København end i resten af landet, da der skal betales en højere løn og erhvervshusleje i København. Vi mener, at denne konklusion må tages med flere forbehold, end rapporten umiddelbart lægger op til.

Der er mange fordele ved, at en befolkning klumper sig sammen i en eller et par store byer. For den enkelte har man fordel af byens mange tilbud og de mange forskellige jobmuligheder. Man kan også argumentere for, at der er samfundsmæssige miljøgevinster når vi bor tæt sammen; eksempelvis kører vi mindre i egen bil – hvis vi overhovedet har sådan én – når vi bor i store byer.

Der er også studier som viser, at sammenlignelige arbejdstagere er mere produktive når de arbejder i store byer. I Vismændenes produktivetsrapport 2021 lægges eksempelvis en del vægt på, at lønnen for folk i enslydende jobs er højere i København end i resten af landet, og at dette kan tolkes som at folk i sammenlignelige jobs er mere produktive. Argumentet er, at arbejdsgiveren ellers ikke ville kunne betale en højere løn og ville blive udkonkurreret af virksomheder i det lønmæssigt billigere udkantsdanmark. Egentlig burde arbejdspladser flyttes til kommunerne nord for København, for der vil de blive særligt produktive, hvis man accepterer præmissen i Vismændenes rapport. At lønniveauet er højere i København end i resten af landet ses i flere sammenligninger, men forsvinder også ofte i analyserne, når der korrigeres for branchesammensætning, jobfunktion, uddannelse mv. Vismandsrapporten finder da også helt konkret, at løngevinsten (dvs. produktivetsgevinsten) ved et job i København blot observeres blandt jobs, som er besat af højtuddannede københavnske dimittender med en vis anciennitet i jobbet. Der er således mindst talt nogen usikkerhed om hvorvidt der overhovedet findes en generel målbar produktivitetseffekt af at placere jobs i byer. Derfor er det heller ikke uden problemer at foreslå en øget urbanisering som en kilde til vækst for hele Danmark, da det let kan føre til det som professor ved London School of Economics Andrés Rodríguez-Pose kalder for "The revenge of the places that don't matter", hvor beboerne i de "lav-produktive" steder ikke har lyst til at flytte til de dynamiske byer, men i stedet reagerer ved at stemme på populistiske partier. En vigtig pointe i Rodríguez-Poses argument er, at "places that don't matter" først og fremmest er regioner, hvor udviklingen ikke kan følge med landsgennemsnittet. Det vil typisk sige tidligere centre for fremstillingsindustrien, som stadig er relativt velstående, men som udviklingsmæssigt har mistet sin førerposition og fortsat glider længere væk fra de mest dynamiske regioner: storbyerne.

Derfor er det nødvendigt med en mere balanceret politik, som kan skabe muligheder selv i de økonomisk vækstmæssigt slæbende regioner, men det er samtidigt nødvendigt at forstå de dynamikker, som giver byerne en fordel. For selvom produktivitetseffekterne er tvivlsomme, så er der derimod robust evidens for, at innovationer oftere opstår i byer.

At sige, at virksomheder i byer er mere innovative, er meget forskelligt fra at sige, at de er mere produktive, selvom mange økonomer har den vane at tilskrive den 'uforklarede' del af den danske produktivetsvækst et ikke nærmere defineret innovations-fænomen. Innovation er dog grundlæggende forskelligt fra produktivitet. Hvor produktivitet betyder, at man får flere goder ud af en given mængde arbejdstimer, råmaterialer osv., så betyder innovation generelt, at man producerer noget helt nyt. Øget produktivitet er godt samfundsmæssigt fordi det øger vores materielle velstand; altså antal goder per person; og det kan være godt for nettoeksporten for så vidt som pris er en afgørende faktor for, om verdenshandlen søger mod Danmark. Men det er

innovation, som er vigtigt for jobs og indkomst på sigt, for vi kan ikke bare producere det samme år efter år. Det er også innovation og ikke det danske prisniveau, der er afgørende for danske eksportvirksomheders succes.

Den samlede nationale produktivitetstilvækst sker først og fremmest i fremstillingsindustrierne og i nogle specifikke vidensintensive servicefag. Størstedelen af fremstillingsvirksomhederne i Danmark ligger udenfor de store byer og vil man understøtte innovation og produktivitetstilvækst i Danmark er det vigtigere at sikre adgang til højtuddannet arbejdskraft for disse virksomheder, end at få flere højtuddannede til at flytte til København. Ikke nok med, at dette understøtter den økonomiske vækst på nationalt niveau, så bidrager det også til en mere jævn geografisk udvikling, med færre "places that don't matter".

Der er god grund til, at fremstillingsvirksomhederne, eller andre virksomheder med rekrutteringsproblemer, ikke bare flytter til København eller en af de andre universitetsbyer. En virksomheds adresse er nemlig yderst afhængig af virksomhedens historie og lokalmiljø. Over tid udvikler virksomheder sig sammen med det lokale miljø og den lokale erhvervsstruktur. Det vil sige, at de succesfulde danske virksomheder har adresse netop i det område, der har unikke positive effekter på virksomheden, og som den ikke kan forlade uden at miste vigtige konkurrencemæssige fordele. Centralt blandt disse fordele er tilstedeværelsen af relaterede erhverv i den lokale industristruktur. Det vil sige erhverv, som efterspørger relaterede kompetencer, og hvor man derfor opnår regionale synergieffekter i form af vidensdeling mellem virksomheder, når medarbejdere skifter job mellem virksomhederne eller når virksomhederne samarbejder. Forskning viser, at denne vidensoverførsel gennem jobskifte er en fordel for virksomhedernes innovationsindsats. Den nye, men relaterede viden, som virksomhederne derigennem får adgang til, er central for at de kan foretage de nye kombinationer af viden, som fører til innovation. Ydermere har iværksættere oftere succes med deres nye virksomhed når den placeres i iværksætterens eget lokalområde. Forskning viser, at iværksættere udnytter deres sociale netværk i lokalområdet og derved opnår fordele i adgang til arbejdskraft, information mv. Men for at de nystartede virksomheder kan blive til fremtidens vækstvirksomheder er det nødvendigt, at arbejdskraft er tilgængelig lokalt.

Tilgængeligheden af veluddannet arbejdskraft for virksomheder i hele landet er ikke kun vigtig for produktiviteten, men også for at opretholde disse lokale industristrukturer af relaterede erhverv, således at vi også på lang sigt har vækst gennem innovation.

I andre lande findes der talrige eksempler på storbyer, som hverken er motor for innovation eller produktivitet, men i Danmark er virksomhederne i København og andre større byer meget innovative. Disse innovationer er gerne indenfor brancher såsom informations- og kommunikationsteknologi, finans og medicinalindustri. Derimod er den samlede økonomiske vækst i Danmark også afhængig af fremstillingsvirksomheder udenfor de store byer. Disse er innovative, og i kraft af deres størrelse har de stor vægt i den samlede udvikling for den danske økonomi. Deres succes er et produkt af deres historie og lokalmiljø, så de kan ikke uden videre flyttes til byerne. I stedet må kvalificeret arbejdskraft være tilgængelig i hele landet, og ikke, som diskussionen i vismandsrapporten antyder, koncentreret i København.

Christian R. Østergaard og Jacob R. Holm

<https://www.redy.aau.dk/>